



Tiky a Touretteův syndrom: základní informace pro pacienty

CO JSOU TIKY?

Tiky jsou pohyby, které pacienti nemohou většinou kontrolovat. Jsou obvykle spojeny s nutkáním nebo potřebou pohyb provést a po jeho vykonání dochází k úlevě. Tiky mohou být na krátkou chvíli potlačeny.

Tiky mohou být:

- náhlé, rychlé
- opakující se a stereotypní (pokaždé stejného rázu)
- neúčelné, nerytmické
- jednoduché nebo komplexní

Jednoduché tiky se objevují náhle a obvykle trvají týdny nebo měsíce. Mezi nejčastější jednoduché motorické tiky patří mrkání očí, zdvihání obočí, krčení ramen, otáčení nebo šhubání hlavy a krku. Jednoduché vokální tiky se často projevují chrchláním, pokašláváním, popotahováním nebo zíváním.

Komplexní motorické tiky jsou účelnější, jedná se např. o grimasování, pošukávání, specifický vzorec chůze nebo chození dokola, skákání, kopání nebo údery. Mezi komplexní vokální tiky patří vydávání čítných zvuků, opakování slabik, slov či frází (echolalie), vzácně se jedná o společensky nepřijatelná slova nebo fráze (koprolalie).

CO JE TOURETTEŮV SYNDROM?

Touretteův syndrom (TS), známý též jako syndrom Gilles de la Touretteův, je onemocněním, které začíná obvykle mezi 4. až 6. rokem věku a nejzávažněji se projevuje mezi 10. až 12. rokem. Dle definice se musí tiky objevit před 18. rokem. TS je výrazně častější u mužů než u žen. Pacienti s TS trpí kombinací motorických a vokálních tiků, buď jednoduchých či komplexních, pokud trvají déle než jeden rok. Mohou se objevovat změny chování včetně úzkosti a obsedantně kompulzivního jednání.

CO ZPŮSOBUJE TIKY A TS?

Příčina tiků a TS je neznámá. Tiky a TS jsou často v rodinách dědičné.

JSOU VŠECHNY TIKY TOURETTEOVÝM SYNDROMEM?

Ne všechny osoby s tiky mají TS. Diagnóza TS vyžaduje přítomnost více než jednoho tiků včetně tiků vokálního v trvání déle než jeden rok. TS je výrazně méně častý než obvyklé tiky, které se vyskytují v určitém období až u jednoho z pěti dětí.

EXISTUJE LÉČBA?

Často tiky nevyžadují léčbu. Léčba motorických tiků, vokálních tiků a TS závisí na tom, jak tiky pacienta ovlivňují a zdali mají společenský nebo emoční dopad. Pokud tiky pacienta nestresují a nezasahují do běžných aktivit, je dostačující dobrá podpora, poučení a uklidnění pacienta. Důležité je poučení osob v pacientově okolí, a to lékařem, psychologem či sociálním pracovníkem, protože vede k pochopení onemocnění a snižuje společenské stigma. Členové rodiny a pedagogové musí porozumět diagnóze a pochopit, že tiky jsou mimovolní, aby nedocházelo ke snižování sebevědomí dítěte.

Pacienti by měli s lékařem probrat zahájení terapie, pokud tiky:

- jsou výrazně stresující
- zasahují do každodenního života nebo působí školní problémy
- vedou ke společenské izolaci, šikaně nebo depresi

Komplexní behaviorální intervence pro tiky je jednou z možností terapie TS. Zaměřuje na cvičení pozornosti a zvládnání reakcí při nutkání k tiky.

Pokud je samotná behaviorální terapie neúspěšná, můžou pomoci některé léky. Medikace, může být příčinou mnoha nežádoucích účinků, proto by měl být pacient v úzkém kontaktu se svým lékařem. Mezi užívané léky se řadí clonidin a guanfacin, clonazepam či jiné léky na úzkost (zejména, pokud pacient úzkostí trpí) a antipsychotika, u nichž však musí být zváženy nežádoucí účinky. Výjimečně může být u pacientů, kteří nereagují na medikaci, zvážena hluboká mozková stimulace.

PROČ JE TOURETTEŮV SYNDROM POVAŽOVÁN ZA NEUROPSYCHIATRICKÉ ONEMOCNĚNÍ?

Neuropsychiatrická onemocnění jsou neurologické choroby, které ovlivňují chování. Více než 50% pacientů s TS má poruchy chování, jakými jsou porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADHD) a obsedantně kompulzivní choroba (OCD). U pacientů se dále objevují deprese, impulzivní chování, změny osobnosti, záměrné sebepoškozování a poruchy spánku. Léčba těchto chorob je dostupná, proto se poraďte se svým lékařem.

CO MOHOU V ŽIVOTĚ PACIENTI S TIKY ČI TS OČEKÁVAT?

Tiky jsou často dočasné. Tiky a TS se obvykle s postupujícím věkem mírní a v dospělém věku mohou kompletně vymizet.